

Maskulinizacija ženskih likova u popularnom Hollywoodskom filmu

Savić, Mirna

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:566578>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-24**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET**

Mirna Savić

**Maskulinizacija ženskih likova u popularnom Hollywoodskom filmu
(ZAVRŠNI RAD)**

Rijeka, 2021.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kulturalne studije

Mirna Savić

Matični broj: 0009076112

Maskulinizacija ženskih likova u popularnom Hollywoodskom filmu

ZAVRŠNI RAD

Preddiplomski studij kulturologije

Mentorica: Doc.dr.sc. Sanja Puljar D' Alessio

Rijeka, 2021.

SAŽETAK

Ovaj rad se bavi fenomenom maskulinizacije ženskih likova u popularnom Hollywoodskom filmu, u klasičnom i suvremenom periodu. Razmatraju se ključni društveni, kulturni i povijesni faktori, koji su utjecali na određenu reprezentaciju ženskih protagonistica, te opći dojam koji je kinematografija stvaranjem takvih likova ostavljala na žensku i mušku publiku. Analiziraju se postepene promjene u javnom životu od 1970-ih godina do danas, koje su rezultirale drugačijim predstavljanjem ženskih likova u popularnoj kulturi, odnosno u Hollywoodskom filmu. Usporedbom različitih teorijskih tekstova proučava se kako je od prevladavajuće objektivizacije žena u filmu u 20.stoljeću, ali i u društvu došlo do znatnih promjena. Svrha rada je pobliže analizirati ženski lik tijekom povijesti, te objasniti kako su žene u nastojanju da u društvenom i političkom životu budu jednake s muškarcima, često morale potiskivati svoju ženskost u svrhu postizanja jednakih ciljeva i ambicija. U ovom radu pokušava se ukazati na neizbježnu pojavu maskuliniteta kod suvremene žene, čija primarna uloga više nije biti domaćica i majka. Takav fenomen odražava se i na velike ekrane, pa je fokus ovoga rada pokazati stvaranje jakih žena, koje poprimaju maskulinizirane karakterne osobine, te su često podložne fizičkim modifikacijama koje ih približavaju tipičnom profilu muškarca. Nadalje, analizom nekoliko suvremenih filmova usporedit će se najsličnije karakteristike glavnih akterica, kako bi se potvrdila prvobitna teza.

Ključne riječi: maskulinizacija, Hollywood, popularna kultura, objektivizacija, emancipacija

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. DEFINICIJA MASKULINIZACIJE.....	2
3. POJAVA MASKULINIZACIJE U POPULARNOJ KULTURI.....	2
4. OBJEKTIVIZACIJA ŽENSKIH LIKOVA U HOLLYWOODU.....	3
5. FEMME FATALE.....	4
6. STEREOTIPIZACIJA ŽENA KAO SEKS SIMBOLA.....	5
7. POJAVA MASKULINIZIRANIH KARAKTERISTIKA U POPULARNOM FILMU..	7
8. KILL BILL vol.1.....	8
9. KILL BILL vol.2.....	9
10. DJEVOJKA OD MILIJUN DOLARA.....	11
11. BLACK WIDOW.....	13
12. ŠTO MUŠKARCI ŽELE.....	14
13. MASKULINIZACIJA U SUVREMENOM DRUŠTVU.....	15
 ZAKLJUČAK.....	19
 LITERATURA.....	20

1. UVOD

U ovom završnom radu ću se baviti pojavom maskulinizacije u popularnom Hollywoodskom filmu. Smatram kako popularna kultura unazad nekoliko desetljeća forsira reprezentaciju maskuliniziranih ženskih likova u filmovima. Razlog tome je sve veća emancipacija žena, koje imaju tendenciju preuzimati muške karakteristike kako bi zadovoljile kriterije još uvijek dominantnog patrijarhalnog društva. Razvijanje feminizma i kolektivna svijest žena o važnosti raznih *empowerment*-a raste, no suvremena žena se još uvijek svakodnevno bori sa nametnutim stereotipima, objektivizacijom i seksualizacijom u politici, društvu i kulturi. Potiskivanje ženskosti postao je uobičajeni obrazac za kojim žene posežu kako bi pravovaljano konkurirale muškarcima u svim sferama javnog i privatnog života. Žene više ne žele biti predmet objektivizacije. Ovakav trend reflektirao se na kinematografiju, pa više nije aktualno prikazivati glavne ženske likove kao pasivne žrtve, inferiorne u odnosu na muškarce. U 21.stoljeću od žene se očekuje da uspješno savladava svoje poslovne obaveze, ali da u isto vrijeme bude uzorna u svojim privatnim obavezama. Motivacija za pisanje ovog završnog rada leži u činjenici da se kroz popularnu kulturu više nego ikad nameće ovakav profil ženskih likova. Neovisno jesu li to superjunakinje ili obične moderne žene, princip ostaje isti. Primarno sam definirala pojam maskulinizacije, a zatim i pojam popularne kulture, kako bi mogla započeti daljnju raščlambu prvobitne pretpostavke. Zatim, fokus je bio na principu kojim su se ženski likovi prezentirali tijekom prošlosti, a to sam razmatrala kroz primjere *femme fatale* i *bombshell* glumica. Nadalje, objasnila sam kako je razvijanje kolektivne svijesti o ženskim pravima i emancipaciji utjecalo na stvaranje novih stereotipa u prikazivanju ženskih likova na velikim ekranima. To sam učinila analizirajući nekoliko filmova za koje smatram da su odlični primjeri ove tematike. Izabrala sam film Quentina Tarantina u dva nastavka, *Kill Bill: Vol. 1. (2003.)* i *Kill Bill: Vol.2 (2004.)*. Zatim sam analizirala sadržaj filma *Djevojka od milijun dolara (2004.)* redatelja Clint Eastwooda. *Black Widow (2021.)* film je redateljice Cate Shortland, a *Što muškarci žele (2019.)* redatelja Adama Shankmana. Izabrala sam pet filmova različitih žanrova, te analizirala njihov sadržaj. Ovaj rad objašnjava na koji način suvremeno društvo doživljava ženu, te kako ju prezentira kroz popularnu kulturu. Cilj je dotaknuti se prijašnjih vremena kako bi došli do saznanja što je prednjačilo pojavi fizičkih i psiholoških maskuliniziranih karakteristika kod glavnih protagonistica u popularnom Hollywoodskom filmu.

2. DEFINICIJA MASKULINIZACIJE

Definicija pojma maskulinizacije biološki gledano odnosi se primarno na fizičke promjene, koje žena iz određenih razloga počinje prisvajati. „Maskulinizacija (lat. masculinus muški) ili virilizacija (lat.), nenormalan razvoj muških spolnih obilježja u žene, najčešće nastaje zbog izloženosti muškim spolnim hormonima.“¹ Biološki je neosporivo da postoje brojne anatomske i fiziološke razlike koje čine ženu fizički slabijom od muškarca. Ženama je predodređeno da imaju slabije razvijene fizičke komponente, generalno su sitnije građene, imaju manju mišićnu masu od muškaraca, a razlog tome je genetika i puno manje lučenje testosterona.² Osim razlika u fizičkoj snazi, brzini i mišićnoj masi, evidentne su i one psihološke, koje također čine distinkciju između dvaju spola. S obzirom na to da smo primarno bića koja uočavaju vizualni aspekt fokus na psihološkim razlikama je manji, no one su itekako prisutne. Biološki je postavljeno da je muški mozak u prednosti nad ženskim kada je u pitanju bavljenje predmetima i pravilima, dok je ženski bolje ustrojen odgovarati osjećajnije na osjetilne podražaje.³ Društveni stereotipi o spolovima govore da su muškarci generalno skloniji boljoj prilagodbi u prostoru, dok žene znaju i mogu bolje iznijeti svoje emocije i osjećajnost. Nezahvalno je tvrditi da su ovakve pretpostavke nepisano pravilo, s obzirom na postojanje nemjerljive raznolikosti među nama, koje odstupaju od ovakvih tvrdnji. Također, ovakvo striktno definiranje granica između spolova nailazi na sve veće kontroverze, s obzirom na razvoj svijesti o kompleksnosti onoga što pojmovi „muško“ i „žensko“ zapravo znače. Zahvaljujući društvenom napretku više nismo striktno uvjetovani prihvaćati ovakve biološke insinuacije koje nam određuju za koje smo spolne uloge predodređeni rođenjem. Unatoč tome što smo sve slobodniji birati svoje uloge neovisno o našem spolu, ženskost kao takva gubi na vrijednosti jer se često taj pojam povezuje s nečim slabim, nestabilnim i otežavajućim. S druge strane, čini se kako je stjecanje muških karakteristika nezaobilazna stavka na putu ka emancipaciji, gdje mnoge žene imaju tendenciju negirati biologiju kako bi se odmaknule od standardnog tumačenja svojega

¹ *Maskulinizacija*, Proleksis enciklopedija online, objavljeno: 22. lipnja 2012. preuzeto sa: <https://proleksis.lzmk.hr/36598/>

² Guyton C.A.&Hall E.J, *Medicinska fiziologija 13.izdanje*, medicinska naklada, Zagreb, 2017., 1090

³ Moir A.&Jessel D. *Muški spol Ženski spol*, Zagreb, Tisak Izvori 2001.,24

spola. U nadi da će napokon biti jednake s muškarcima u svim životnim segmentima, nastoje promijeniti veliki dio svoje ženskosti, a to čine uklanjajući krhke osobine svojega spola u pokušaju stvaranja jakih bića, koja će dostojno moći konkurirati muškarcima. Žena je u nekoliko proteklih desetljeća više nego ikada primorana potisnuti svoju ženstvenu prirodu kako bi se uspjela približiti muškom mentalitetu u dostizanju željenih pozicija u poslu i društvu. Ono što razlikuje suvremenu ženu od žene prije nekoliko desetljeća je činjenica da je ona danas osim supruge, majke i domaćice, sada i angažirana osoba na tržištu rada.⁴ Evidentno je da žena današnjice pokušava balansirati svoje ženske i muške obaveze. Međutim, unatoč tome što danas ima priliku raditi puno širi spektar poslova nego prije, oscilacije u plaćama muškaraca i žena i dalje su poražavajuće, a suptilno ignoriranje ove teme u društvu samo govori koliko je još potrebno napredovati u stvaranju potpune jednakosti. Osim što nije jednako plaćena, puno teže ostvaruje željene pozicije u poslovnoj karijeri, često se susreće sa seksualnom diskriminacijom, dok se u privatnom životu i dalje podrazumijeva njezina potpuna angažiranost u obavezama unutar obitelji.⁵ Nerijetko se ovakav trend prezentira upravo u medijima i popularnoj kulturi, stoga ću se u ovome radu posebice osvrnuti na to.

3. POJAVA MASKULINIZACIJE U POPULARNOJ KULTURI

Suvremeno doba sa sobom nosi velik broj pripadnika tzv. „*New Age*“ filozofije, koja propagira postojanje muške i ženske energije, pa naglasak više nije samo na hormonalnim, fizičkim i psihološkim razlikama između spolova već se očituje i na duhovnoj razini. Mnogi *life coacheri* današnjice objašnjavaju ove promjene u ženskom ponašanju, koje po svim parametrima počinje sličiti na muško, što se očituje i u njihovoj smanjenoj želji za stvaranjem potomstva, upravo zbog prevelike količine stresa koje svakodnevno proživljavaju na poslovnom planu. Žene počinju koristiti mušku energiju koja je poželjnija za uspjeh u društvu, dok su vrijednosti vezane za žensku sve nepoželjnije.⁶

⁴ Lukaš, M. i Puhanić, L. (2020). Suvremene uloge žene u obitelji iz perspektive studenata istočne Hrvatske. *Nova prisutnost*, XVIII (2), 295-310. 296

⁵ Volarević, M. (2012). Novi feminizam i kulturalna promocija žene majke-radnice. *Obnovljeni Život*, 67. (2.), 223-236. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/79583,224>

⁶ Lav E., Buđenje ženske energije, časopis Suvremena žena, 5.rujna 2019., preuzeto sa: <https://www.suvremenazena.hr/budjenje-zenske-energije/>

Popularna kultura zaslužna je za ekspanziju raznih fenomena i stavova, pa ovaj prijenos muškosti na ženskost možemo uočiti u nizu različitih kulturnih tekstova i praksi. Definicija pojma popularne kulture podrazumijeva moćni utjecaj na njezine konzumente, s obzirom na to da se obraća velikoj masi ljudi. John Storey jednostavno zaokružuje definiciju popularne kulture, te ističe kako je to jednostavno kultura koju preferira veliki broj ljudi, ona koja je mnogima omiljena.⁷ Kao takva, postaje moćan okidač u formiranju različitih stavova, ali i uvjerenja. Razvojem masovnih medija njezin utjecaj na velike mase enormno je narastao, pa ne čudi da se forsiranjem određenog ženskog profila uspješno stvorilo opće mišljenje o statusu žena u društvu. Popularna kultura nema svoj početak i kraj, ona je nešto što se konstantno mijenja i nadograđuje. Nadalje, popularna kultura prezentira kulturu „odozdo“ odnosno ona je kultura podređenih, pa se kroz nju mogu vidjeti različiti odnosi snaga, tragovi sila dominacije, ali i podređenosti što je presudno za shvaćanje našeg društvenog iskustva i sistema.⁸ Kako bi razumjeli popularnu kulturu, potrebno je obratiti pažnju na prepoznavanje simbola, ali i skrivenih poruka koje se nastoje prenijeti na publiku. Iz tog razloga, u ovom radu nastojat ću objasniti kako je maskulinizacija brojnih protagonistica u filmu postala odgovor na različite društvene, političke i kulturalne aspekte svoga vremena. U kontekstu formiranja muških karakteristika u Hollywoodu, fokus je prvenstveno na stjecanju muških karakternih osobina, a manje na samim fizičkim modifikacijama.

4. OBJEKTIVIZACIJA ŽENSKIH LIKOVA U HOLLYWOODU

Zahvaljujući distribuciji i prikazivanju filmova, široke mase upućene su u filmske novitete, koji su često rezultat brojnih političkih, povijesnih, ali i društvenih aspekata. Prema tome, film postaje jedan od najutjecajnijih medija u popularnoj kulturi, s obzirom na to da osim zabavnog sadržaja prenosi i važne kulturološke poruke. Saša Vojković naziva igrani film dominantnim medijom koji privlači obrazovanu i neobrazovanu publiku, što on smatra idealnim mjestom za analiziranje tema, metoda i koncepata koji uspostavljaju kritički odnos

⁷ Storey J, *Kulturalna teorija i popularna kultura: Uvod*, 7.izdanje Routledge, London,2015, 5(Vlastiti prijevod)

⁸ Fiske J., *Popularna kultura*, Clio, Beograd,2001.,12

prema kulturnim fenomenima.⁹ Drugim riječima, filmska industrija je tijekom povijesti vidno mijenjala pristup u reprezentaciji ženskih likova, a upravo je ona mjesto stvaranja prepoznatljivih poruka i ideologija, koje su bitno utjecale na razvoj suvremenog društva. Prije pojave maskulinizacije u popularnim hollywoodskim filmovima prednjačila je drugačija interpretacija ženskih likova u kinematografiji. Kako bi odgovorili koje su okolnosti odgovorne za takav fenomen, prvo trebamo analizirati kako je maskulinizacija postala odgovor na pretjeranu objektivizaciju ženskih likova.

5. FEMME FATALE

Početak četrdesetih godina prošlog stoljeća u Hollywoodu se pojavljuje film *noire*, vrlo upečatljiv žanr koji se bazira na kriminalističkoj tematici prožetoj tjeskobom i tamom. Jedna od glavnih prepoznatljivih značajki ovog pravca prezentacija je ženskoga lika pod popularnim pojmom „*femme fatale*“. Kao što i sam naziv upućuje, pojam žene u ovom slučaju povezuje se s nečim kobnim i fatalnim što automatski insinuira oprez od strane muškog gledatelja. Ovi filmski spektakli potpuna su suprotnost maskulinizaciji jer se ne liše prikazati ženske atribute i njihovu seksualnost, i dapače ističu stereotipizirane ženske psihološke karakteristike koje ih stavljaju u podređeni položaj nasuprot muškim likovima. Ako usporedimo tipičan narativ filma *noire* s biblijskom pričom o Adamu i Evi, bolje ćemo razumjeti kako su ženski i muški likovi pozicionirani. Naime, čest je slučaj da u filmu *noire* žena huška muškarca da donese određene odluke, a on ju nakon svojeg neuspjeha krivi za svoje loše postupke.¹⁰ Religija je kroz stoljeća poticala žensku pasivnost i ulogu podređenog bića naspram muškarca. Osim što je u religijskom aspektu žena predodređena isključivo za reprodukciju, često je u povijest prikazivana kao nestabilno i prezahtjevno biće u usporedbi s muškarcem. Kao takva, nije pogodna za donošenje bitnih odluka, pa je muškarac u većini slučajeva taj koji je izuzev fizičke snage dominantan akter u društvu, a takvu reprezentaciju vidamo i u filmovima. Žena je u ovom žanru u potpunosti eksponirana, a uz to je često zaslužna za fatalan kraj glavnog muškog lika. Stoga se možemo složiti da je ženski lik u filmu *noire* korišten primarno u svrhu stvaranje određene poante, odnosno

⁹ Vojković S., *Filmski medij kao (trans) kulturalni spektakl: Hollywood, Europa, Azija*, HFS, Zagreb, 2008., 14

¹⁰ Mainon D. & Ursini J., *Femme fatale: cinema's most unforgettable lethal ladies*, Limelight Editions, 2009., 15, (prijevod: vlastiti)

pouke za mušku publiku. Mainon i Ursini tvrde kako unatoč tome što se *femme fatale* razlikuju od žena ratnica, ponekad se preklapaju u napadu na patrijarhat, iako to čine iza kulisa i u svrhu ispunjena vlastitih potreba, a manje zbog zadovoljavanja nekih ideala.¹¹ Reprezentacija ženskih likova u ovom žanru razumljiva je s obzirom na tadašnju poziciju žena u društvu. Poticalo se prikazivati ženu u okvirima društvene prihvatljivosti. Ovaj popularni naziv koristi se i danas za mnoge glumice koje su primarno izložene pogledu publike zbog svojih izazovnih atributa. „*Femme fatale*“ će se vremenom raščlaniti na niz drugih interpretacija, iz kojih će se na kraju izroditi „*femme fatale*“ s maskulinitetnim karakteristikama.

6. STEREOTIPIZACIJA ŽENA KAO SEKS SIMBOLA

Reprezentacija ženskih likova kao „*Femme fatale*“ iz *noire* filmova prerasta u novu razinu objektivizacije pojavom seks simbola ili tzv. „*bombshell*“ glumica. Žene više nisu nužno prikazane kao opasne za muškog aktera ili gledatelja, te se pojavljuju u raznim žanrovima poput drama i komedija, no fokus i dalje ostaje na njihovim atributima i seksualnosti. Najbolji primjer Hollywoodskog seks simbola je upravo Marilyn Monroe. Feministkinja Gloria Steinem opisuje zbog čega je Monroe postala svjetski fenomen, i koji su to faktori utjecali da bude omiljena među muškom publikom. Ona je pomoću svojih uloga i prezentiranja sebe u javnosti, uspjela zadržati fokus muškarcima i pobuđivati njihovu znatiželju jer je predstavljala ženu, koja se činila nevinom, ali i senzualno iskusnom u isto vrijeme.¹² Na njezinom primjeru možemo najbolje objasniti žensku pasivnost, koja je ključni pojam za razumijevanje objektivizacije ženskih likova u popularnim Hollywoodskim filmovima, a najbolje ju objašnjava Laura Mulvey u svom čuvenom eseju „*Vizualni užitak i narativni film*“ (1989). Žena je namijenjena pogledavanju, tradicionalno ju se eksponira, te je njezina reprezentacija namijenjena za izazivanje jakog učinka u erotskom i vizualnom smislu.¹³ Pojava Marilyn Monroe u filmovima ključan je moment naracije, ona preuzima svu pažnju publike. Ženski lik stoji uz muškog, nikada nije u fokusu zbog svoje vlastite priče ili odluka, već je samo pratnja u radnji, koja je primarno

¹¹ Mainon D. & Ursini J., *Femme fatale: cinema's most unforgettable lethal ladies*, Limelight Editions, 2009., 9 (prijevod: vlastiti)

¹² Steinem G., *Marilyn: Norma Jeane*, Open Road Integrated Media, New York, 2013, 18 (prijevod: vlastiti)

¹³ Vojković S., *Filmski medij kao (trans) kulturalni spektakl: Hollywood, Europa, Azija*, HFS, Zagreb, 2008., 71

namijenjena muškarcu. Gloria Steinem dalje objašnjava pretjeranu reprezentaciju ženske pasivnosti kao posljedicu muškoga straha prema ženama, od kojih su osjetili autoritet samo u trenucima kada su bili djeca, pa ih njihovo osnaživanje vraća u stanje ranjivosti.¹⁴ U tome leži pasivnost koja se potencirala u reprezentaciji ženskih likova u 20.stoljeću. Steinem dalje ističe kako je fizička pojava Marilyn Monroe poslužila kako bi se ponovno potaknula ženstvenost kod žena koje su morale preuzeti muške poslove tijekom rata.¹⁵ Žene su u ratnom razdoblju okusile neovisnost zbog manjka radne snage, no nakon povratka muškaraca ovakva reprezentacija ženskog lika kakvog je utjelovila Marilyn Monroe, poticala ih je da se vrate domaćinstvu i brizi za djecu i muževe.¹⁶ Ženi je još uvijek pripadalo drugo mjesto, ono uz muškarca, a narativ filmova reflektirao je stanje u društvu i politici. Popularna kultura uz pomoć filmova vrši manipulaciju nad publikom tako što ističe određene vrijednosti koje su aktualne za određeno razdoblje. Jackie Stacey u knjizi „*Star Gazing*“ proučava kako su žene doživljavale standarde ženske ljepote, koji su im bili prezentirani u kino dvoranama. Ona smatra kako su žene često kopirale obrasce ponašanja koje su uočavale kod ženskih likova u kinima.¹⁷ Prava žena još uvijek su vrlo diskutabilna tema, s obzirom na to da i u suvremeno doba u mnogim državama svijeta nisu ni približno emancipirane, a čest je slučaj da iako prema zakonu imaju jednaka prava kao i muškarci još uvijek su u praksi podređene i potlačene. Nekada su žene pripadale marginaliziranoj skupini. Krvava borba feminizma za ženska prava donijela je mogućnost ženama da se obrazuju, da glasaju, da budu dio javne sfere u jednakoj količini kao i muškarci, te da imaju mogućnost ekonomske neovisnosti i pravo na izbore, no čini se kako se unatoč zakonskim pravima još uvijek moraju svakodnevno boriti u praksi.¹⁸ Filmska industrija evoluirala je prema potrebi društva, stoga se stvaraju ženski likovi, koji više nisu nužno pasivni, objektivizirani i podređeni. Pojavom feminizma dolazi do osjetnog preokreta u reprezentaciji ženskih likova u popularnom Hollywoodskom filmu.

¹⁴ Steinem G., *Marilyn: Norma Jeane*, Open Road Integrated Media, New York, 2013, 18

¹⁵ Steinem G., *Marilyn: Norma Jeane*, Open Road Integrated Media, New York, 2013, 96

¹⁶ Steinem G., *Marilyn: Norma Jeane*, Open Road Integrated Media, New York, 2013, 96

¹⁷ Stacey J., *Star gazing: Hollywood cinema and female spectatorship*, Routledge, 1994, 9

¹⁸ Mihaljević, D. (2016). FEMINIZAM – ŠTO JE OSTVARIO?. *Mostariensia*, 20 (1-2), 149-169.,153 Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/170904>

7. POJAVA MASKULINIZIRANIH KARAKTERISTIKA U POPULARNOM FILMU

Feministička filmska teorija uz različite koncepte semiotike, psihoanalize i marksizma, detaljno proučava fenomene koji se stvaraju objektivizacijom ženskih likova od 1970-ih godina, a tu ulogu nadalje preuzimaju kulturalni i ženski studiji, koji u daljnju analizu uključuju pojmove poput roda, te ostalih bitnih definicija za shvaćanje reprezentacije ženskog identiteta.¹⁹ Feministička filmska teorija proučava razvoj reprezentacije ženskih likova u popularnom filmu. Osvještavanje o generalnom prikazivanju žena u svrhu seksualizacije i objektivizacije upućuje na napredak u kolektivnoj svijesti društva, što se očitava u konstantnoj promjeni koja još uvijek nije u potpunosti zadovoljavajuća, ali je puno napredovala. Zadaća feminizma u teoriji i kritici filma je analizirati ustaljene patrijarhalne zakone koji su rezultirali takvom reprezentacijom ženskih likova, te objasniti kako je takav pristup stvorio rodnu hijerarhiju u društvenim odnosima.²⁰ Ustaljeni patrijarhalni prikazi doživljavaju potpuni zaokret upletanjem feminizma u ekranizaciju popularnih filmova. Žene su kroz feminizam poticane da zauzmu svoje mjesto u društvenom i političkom životu, a sredinom 1970-ih godina ne inzistira se na negiranju suprotnosti maskuliniteta i feminiteta, već se traži isticanje onih dijelova ženinog iskustva uz pomoć kojih će moći uspostaviti svoju snagu u javnoj sferi.²¹ Nakon zastupljene pasivnosti i inferiornosti, tijekom 1970-ih ženski likovi poprimaju veći značaj nego što je to do tada bio slučaj. „Ženska nezavisnost implicira prelaženje konvencionalnih granica seksualnosti – preuzimanje aktivne uloge i napuštanje pasivne, tradicionalno ženske uloge.²² Vojković objašnjava kako ženski likovi počinju poprimati muške atribute u svrhu ponovnog pronalaska svojeg identiteta.²³ U pokušaju da se izbore za svoje mjesto u društvu protagonistkinje odbacuju patrijarhalno nametnutu ulogu žrtve, koja je često nesposobna preuzeti odgovornost za vlastiti život. Postepeno kinematografija stvara filmske produkte koji oduzimaju ženskim likovima ženstvenost kako bi se prezentirale jakima. Stvaranje maskulinizirane ženske heroine postaje odgovor, odnosno reakcija na dotadašnju stereotipizaciju ženskih likova, koje su portretirane poput žrtve. Manjak ženstvenosti, emotivna nedostupnost, impozantna fizička

¹⁹ Grdešić M., *Mala Revolucionarka Zagorka, feminizam i popularna kultura*, Centar za ženske studije, Zagreb, 2009., 196.

²⁰ Stam R., *Teorija Filma: Uvod*, Disput, Zagreb, 2019., 151

²¹ Cerjan-Letica, G. (1985). Feministički pokret – organizacija, oblici i sadržaj borbe. *Revija za sociologiju*, 15 (3-4), 167-182. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/155771>, 167

²² Vojković S., *Filmski medij kao (trans) kulturalni spektakl: Hollywood, Europa, Azija*, HFS, Zagreb, 2008., 76

²³ Vojković S., *Filmski medij kao (trans) kulturalni spektakl: Hollywood, Europa, Azija*, HFS, Zagreb, 2008., 78

snaga i smanjena želja za reprodukcijom, osobine su mnogih ženskih protagonistica u suvremenim filmovima. Ovakav profil ženskog lika vidamo u svim žanrovima, a ponajviše je zastupljen u akcijskim, te znanstveno fantastičnim filmovima. Čini se kako umjetnice imaju tendenciju pretočiti vlastite brige o društvenom prikazu žena kroz koncept ratnica u povijesti, a to čine naglaskom na međusobnom podržavanju ženskih likova i poticanjem matrijarhalnog društva²⁴ Prema ovome možemo zaključiti kako feminizam intervenira u prikazivanju ženskih likova u popularnome filmu, tako što utječe na stvaranje kompatibilnih individua, koje posjeduju osobine suvremene žene. Sa svime time isprepliću se razne *empowerment* poruke, koje onda pomažu u stvaranju superheroina, s kojima se moderna žena možemo poistovjetiti.

6. KILL BILL vol 1.

Quentin Tarantino ističe se po specifičnosti svoga rada i možemo sa sigurnošću reći kako je jedan od najutjecajnijih redatelja današnjice. Film *Kill Bill* stekao je veliku popularnost te priča osvetničku priču bezimene *nevjeste*. Nakon tragičnog incidenta i gubitka nerođenog djeteta od strane njezinog ljubavnika Billa, *nevjesta* u potpunosti isključuje svoje emocije i postaje ubilačka mašina. Kako bi osvetila svoj gubitak kreira ubilačku listu s pet imena, pripadnika tzv. Odreda smrtonosnih zmija, čijeg je i sama bila dio. Prva na listi je Vernita Green s kojom se sukobljava unutar mirnog predgrađa, no borbu prekida njezina četverogodišnja kćer Niki. U sceni s Niki *nevjesta* ipak pokazuje svoju humanost i odlučuje prekinuti napad s obzirom na dijete u kući koje ju odmah podsjeti na njezinu trudnoću i činjenicu da je također nosila djevojčicu. Situacija se završava kobnim ubojstvom Vernite, a *nevjesta* svjesno poručuje maloj Niki da će ju čekati spremna ako se jednog dana odluči osvetiti majku. Tarantino je poznat po igranju s kronologijom samog narativa, pa tako iz sadašnjeg trenutka skače u prošlost kako bi pobliže dočarao gledatelju tijek događaja. U sljedećem poglavlju, vraćamo se četiri godine unazad i upoznajemo još jednu pripadnicu zloglasne skupine, po imenu Ella Driver koja dolazi u bolnicu ubiti *nevjestu* koja leži u komi. U zadnji tren Bill joj naređuje da to ne čini i ona nevoljko mora odustati. Prema

²⁴ Mainon D.&Ursini J., *The Modern Amazons Warrior Women On-screen*, Limelight editions, New Jersey, 2006.,4(prijevod:vlastiti)

njihovom razgovoru možemo zaključiti kakav utjecaj Bill ima na pripadnice svoga klana, s kojima razgovara kao s malom djecom. Transformacija glavne protagonistice događa se kada se probudi iz kome i shvati da je izgubila dijete. U tom ključnom trenutku *nevjesta* doživljava potpuni slom i proživljava ponovnu traumu koja joj se dogodila. Kako bi mogla iznijeti osvetu, zatamljava sve emocije, prestaje živjeti ulogu brižne majke jer je svjesna koliko ju je ta slabost koštala i u potpunosti se predaje svome maskulinitetu kojeg je stekla dok je bila ubojica. Greene i Mohamad ističu kako je mač Hattorija Hanze glavni simbol muške moći, pomoću kojeg se *nevjesta* fizički deformirala i otuđila od svoje prave ženske prirode.²⁵ Treće poglavlje objašnjava podrijetlo O-Ren Ishii, koja je osvetom postala vođa japanske bande *yakuze*. O-Ren Ishii je u potpunosti surova mlada žena bez imalo samilosti, koju je vlastita trauma pretvorila u robota bez osjećaja. Nakon što *nevjesta* usmrti nerealno velik broj članova zloglasne *yakuze*, red napokon dolazi na obračun *nevjeste* i O-Ren Ishii. Tijekom njihova sukoba vidimo da postoji uzajamno poštovanje dviju ubojica, u kojem pobjedu ponovno odnosi *nevjesta*.

8. KILL BILL vol 2.

U nastavku filma saznajemo više o privatnom životu protagonistkinje, koja pokušava započeti normalan i skroman život daleko od prošlosti. Njezin pogled prema Billu koji ju je ipak pronašao prožet je strahom i očajem jer je svjesna sudbine koja joj slijedi. Iako se pokušava diplomatski izvući iz situacije, Bill iz svoje sebičnosti i izopačenosti ipak odlučuje napakostiti *nevjesti* te uz pomoć svojih elitnih ubojica izvršava masakr u kapelici. Iako je u konfliktima prikazana kao vrlo surova, hrabra i odlučna žena, ovaj isječak nam daje uvid u stvarnu prirodu glavne junakinje koja se bori za sebe i svoje dijete. Tijek radnje prati *nevjestino* suočavanje s Billovim bratom Buddom, četvrtim pripadnikom elitne skupine ubojica. Čak i napokon što ju živu zakopa, ona se uz pomoć zapanjujućih borilačkih vještina uspijeva osloboditi. Tarantino nas pomoću retrospektive odvodi u još dalju prošlost gdje vidimo *nevjestine* početke u njenoj obuci. Nemilosrdan učitelj Pai Mei stvara od nje krvoločnu ratnicu, prema tome saznajemo od kud joj takva mentalna snaga i ustrajanost. Još jedanput, fokus radnje nije na objektivizaciji glavne junakinje već na stvaranju

²⁵ Greene R.&Mohamad Silem K., „Quentin tarantino i filozofija, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, srpanj 2010.,193

maskulariziranih karakteristika. Minimalna pažnja se pridaje njezinom fizičkom izgledu i ljepoti. *Nevjesta* ne posustaje u svom naumu i nakon eliminacije četvero Billovih pomoćnika kreće na najteži zadatak, a to je ubojstvo Billa. Spremna okrenuti list kreće okončati Billov život, no potpuni zaokret se događa kada susreće Billa i svoju kćerkicu kako se bezbrižno igraju. Ponovno se bude ženske karakteristike glavne junakinje koje je toliko dugo potiskivala kako bi izvršila svoju osvetu. U konačnom okršaju s Billom, Beatrice pod serumom istine priznaje da je rođena ubojica koja donekle uživa u svojim ubojstvima, ali da to ne mijenja činjenicu da bi bila dobra majka. Nakon što tehnikom pucanja srca usmrti Billa odlazi sa svojom kćerkom. U posljednjim scenama filma glavna protagonistica doživljava potpuni trijumf. Osim što je uspjela u osveti, dobila je i kćer za koju je mislila da je mrtva. Sve dok je Bill bio živ ona je bila prezentirana kao nestabilna djevojka sklona njegovoj manipulaciji, što prepoznajemo u njegovom obraćanju njoj sa *Kiddo*(mala). Nakon njegove smrti, Beatrice se u potpunosti oslobađa. Fokus je kroz većinu filma bio na njezinoj fizičkoj snazi i maskulinitetu, a sada se ističe njezina stabilnost i mentalna snaga. Naglasak je na njezinom majčinstvu i ženskosti, što izaziva empatiju od strane gledatelja, pa njezina zlodjela kao elitne ubojice padaju u drugi plan. U posljednjoj sceni Beatrice histerično plače na podu kupaonice, i napokon si dopušta proživjeti sve emocije koje je doživjela kako bi pronašla svoj mir. Zaključno, kao što je i film raščlanjen u dva dijela, tako je podijeljena i Beatricina osobnost. Iako je u prvom nastavku prikazana kao nemilosrdna ubojica, drugi dio filma pobliže analizira njezinu humanost. Radnja prati evoluiranje glavne protagonistice, koja preuzima kontrolu, te prestaje biti žrtva Billove manipulacije. Ova dualnost glavnog lika, stalna borba između dobra i zla, morala i nemorala odlično pokazuje maštovitost redatelja Quentina Tarantina.

10. DJEVOJKA OD MILIJUN DOLARA

Drugi film kojeg sam odlučila analizirati je *Djevojka od milijun dolara* (2004.) Redatelj je Clint Eastwood, koji je i sam utjelovio glavnu mušku ulogu u filmu dok je glavnu žensku ulogu portretirala glumica Hillary Swank. Ovaj film u potpunosti prikazuje mladu ženu koja je zbog svojih snova i želje za uspjehom morala potisnuti svoju ženskost. *Maggie* je pravi primjer maskulinizirane tridesetogodišnjakinje, čije ambicije ne uključuju standardni život i stvaranje obitelji. Fizički se morala pripremati dvostruko više od svojih muških kolega kako bi zadovoljila boksačke kriterije, koji su bili potrebni za njezin daljnji napredak. Zanimljivo je da se glavna glumica Hillary Swank morala podvrgnuti rigoroznom treniranju kako bi uspjela postići fizičke modifikacije primjerene za ulogu koju je tumačila. Zaplet radnje započinje kada Maggie moli Franka da joj bude trener jer želi napredovati u svojoj boksačkoj karijeri. On je grubo odbija, ističući njezine slabosti jer je žena. Maggie se ne obeshrabruje, te dolaziti trenirati u njegovu dvoranu bez obzira na sabotazu njega i ostalih boksača. Kroz cijeli proces njezinog treninga intenzivno je naglašena diskriminacija od strane muških likova u filmu. Ovo je čest slučaj u profesionalnom sportu, a osim u boksu takav obrazac vidimo i u ostalim sportovima, koji su društveno prihvaćeni primarno kao „muški sportovi. To su npr. nogomet ili rukomet. Ovakve predrasude i dalje su vrlo aktualne i u hrvatskom društvu gdje još uvijek veliku ulogu u postavljanju pravila ima patrijarhalna kultura.²⁶ Žene su često diskriminirane u sportu zbog svoje inferiornosti u odnosu na fizičke karakteristike muškaraca. Također, Ana Maskalan ističe: „Drugim riječima sportašice jesu zanemarene kao takve, čak i prije nego što postanu sportašice“.²⁷ Maggie ne mari za estetiku, ne šminka se i često joj je lice prekriveno masnicama. Osim što je morala postići fizičku snagu i poprimila vanjštinu poput muškarca, uz treniranje je radila dva posla kako bi si mogla omogućiti sve što je potrebno za osvajanje medalje. Također, veliku svotu novaca redovno je slala svojoj obitelji, te tako preuzela mušku ulogu snabdjevača, koja je u patrijarhalnom društvu rezervirana za muškarca. Odrastajući bez oca, Maggie preuzima očinsku figuru u obitelji, brine se za svoju majku i sestru što joj pridodaje dodatne maskulinizirane karakteristike. Brine se o obitelji, a istodobno pokušava ostvariti svoje snove u karijeri. Frank joj osim trenera postaje i očinska

²⁶ Bartoluci, S. i Baršić, M. (2020). "Još si i lijepa i igrač nogomet?": rodna (ne)ravnopravnost i nogomet/futsal. *Studia ethnologica Croatica*, 32 (1), 97-126. <https://doi.org/10.17234/SEC.32.8>, 97

²⁷ Maskalan, A. (2019). Sporting the Glass Jaw: Views on Women in Sports. *Synthesis philosophica*, 34 (2), 285-300. <https://doi.org/10.21464/sp34204>, 291 (prijevod:vlastiti)

figura, njihov odnos prerasta u odnos oca i kćeri, i samo u tim trenutcima Maggie pokazuje svoju ženskost i ranjivost. Ona dolazi iz malog provincijskog grada, obitelj ju ismijava i podcjenjuje unatoč svemu što radi za njih. Majka se protivi njezinoj karijeri, te joj nekoliko puta ističe kako joj to ne priliči zato što je žena. Sport kao takav namijenjen je i muškarcima i ženama, jednako je važan za oba spola, no previše je maskuliziran zbog toga što je kroz povijest kontroliran primarno iz muške perspektive.²⁸ Reakcija njezine majke upućuje na postojanje predrasuda prema ženama koje se odlučuju za sportsku karijeru. U ovome primjeru možemo vidjeti kako su patrijarhalne uloge muškaraca i žena još uvijek u mnogim društvima diljem svijeta dominantne unatoč suvremenim promjenama. Maggie gotovo da i nema privatni život, sve svoje vrijeme posvećuje boksu u nadi da će ostvariti svoje snove. Nakon kobne nesreće u kojoj ostaje paralizirana Maggie jedinu utjehu pronalazi u Franku, koji joj na kraju pristaje pomoći okončati život. Iako film završava tragično, dva glavna lika ipak su uspjela ostvariti međuljudski odnos, koji im je poboljšao živote. Frank odbačen od svoje biološke kćeri, utjehu je pronašao u Maggie, a ona je svoju prazninu koju je osjećala zbog gubitka oca pronašla u njemu. U filmovima sportske tematike primarno dominiraju muški likovi, što posebno čini ovu sportsku dramu zanimljivom. Kroz njezinu ustrajanost, odlučnost, lojalnost i smirenost, Maggin lik je prezentiran poput bilo kojeg drugog muškog protagonista u boksačkim filmovima. Suština filma je Frankovo nezadovoljstvo, koje je posljedica lošeg odnosa s kćeri s kojom je izgubio kontakt. Dok se Maggie nije pojavila, bio je bezvoljni trener bez dobre reputacije i klijenata. Unatoč tragičnom završetku, Frank je ipak zahvaljujući njoj ponovno pronašao svoju svrhu u poslu, ali i u privatnom životu. Unatoč svojim uvjerenjima, učinio je nezamislivo i tim činom pokazao koliko mu je stalo do nje. Čak i nakon paralize Maggie ne pokazuje strah, te je i dalje prezentirana kao odlučna i snažna mlada žena, koja stoji iza svojih odluka koliko god one bile teške. Zaključno, Maggie uvijek učini ono što smatra ispravnim, neovisno o tome kako će se to reflektirati na nju.

²⁸ Planinić, M. i Ljubičić, R. (2020). ŽENE U SPORTU – RODNA RAVNOPRAVNOST U SPORTU, MEDIJIMA I SPORTSKIM ODNOSIMA S JAVNOŠĆU. *Mostariensia*, 24(1), 133-153. Preuzeto s <https://hrcaak.srce.hr/251948,136>

11. BLACK WIDOW

Black Widow(2021) predstavlja pozadinsku priču junakinje koja se pojavljuje nekoliko puta u prijašnjim Marvelovim filmovima. Smatram da je ova ekranizacija Marvelovog stripa jedan od najboljih primjera maskulinizacije u popularnom suvremenom filmu jer vjerodostojno prikazuje već spomenutu borbu glavne akterice između ženskosti i muškosti. Glavna protagonistica Natascha Romanoff, odnosno Black Widow nije tipična superjunakinja. Za razliku od npr. *Wonder Woman* u njenom svijetu ne postoji mjesta za emotivnu vezu, te nekoliko puta kroz film možemo vidjeti kako svjesno potiskuje takve romantične osjećaje koje gaji prema Ricku. Osim toga, ona ne utjelovljuje bezgrješnu heroinu koja je puna empatije i samilosti. Black Widow umjesto herojstva i fantazije o moći, prezentira sponu pomirenja, teško stečenih vještina i neopisivu kompetenciju, te ne zadovoljava dosadašnje standarde tipične superjunakinje.²⁹ Polo objašnjava kako je Marvel do sada imao definiran obrazac ponašanja svojih superjunakinja. Black Widow ženski je lik s tamnom prošlošću, bez supermoći, i totalno iskače iz kalupa standardnog superjunaka prema kojemu je Marvel Cinematic Universe specifičan.³⁰ Black Widow je poput bilo kojeg drugog muškog aktera prezentirana sa svim svojim manama i vrlinama. Njezina humanost poljuljana je nakon što svjesno pristane ubiti Dreykovu kćer smatrajući ju kolateralnom žrtvom. Na prvi pogled se čini kako ju to ne dotiče, no kroz zaplet otkrivamo kako potiskuje krivnju zbog spleta okolnosti. Radnja u fokus stavlja dvije sestre koje se susreću nakon dugo vremena jer su kao djevojčice bile odvojene kako bi postale vrhunski istrenirane ratnice u posebnom ruskom režimu pod nazivom *Crvena soba*. Spaja ih zajednička misija u kojoj moraju spasiti ostatak žena iz tog režima, kojima se pod utjecajem specifičnog seruma kontroliraju misli i radnje. Obje se ponašaju vrlo nasilno, vrhunski su istrenirane, ne pokazuju emocije i sve što znaju je ubijati. Na čelu te zloglasne organizacije stoji muškarac pod imenom Dreykov. Njegova surovost seže toliko duboko da svojim ratnicama vrši histerektomiju, kako bi isključio njihovu reprodukciju. Unatoč dehumanizaciji koju su preživjele, sestre se počinju ponovno zbližavati. Nakon što se ujedine sa svojim „lažnim“ ocem i majkom, počinju se prisjećati obiteljskih vrijednosti koje su im usadili prije nego što su nasilno morale postati istrenirane ubojice. Filmovi inspirirani Marvelovim stripovima gotovo uvijek prikazuju sukob superjunaka i zlikovca. Black Widow predstavlja novu verziju superjunakinje, koja nije

²⁹ Polo S., *Black widow happened at the only time Marvel was capable of making it*, Polyglon, 13.7.2021., preuzeto sa: [https://www.polygon.com/22574448/black-widow-movie-history-scarlett-johansson-kevin-feige\(prijevod](https://www.polygon.com/22574448/black-widow-movie-history-scarlett-johansson-kevin-feige(prijevod) vlastiti)

³⁰ Polo S., *Black widow happened at the only time Marvel was capable of making it*, Polyglon, 13.7.2021., preuzeto sa: [https://www.polygon.com/22574448/black-widow-movie-history-scarlett-johansson-kevin-feige\(prijevod](https://www.polygon.com/22574448/black-widow-movie-history-scarlett-johansson-kevin-feige(prijevod) vlastiti)

nužna savršena. Film je pun likova, koji nisu dobri ili loši, i tako prezentiraju realniju sliku od do sada već viđene stereotipne priče o superjunacima. Još jedna distinkcija koja čini film *Black Widow* izuzetkom od ostalih već viđenih filmova superjunaka je ta što ona ne posjeduje standardne super moći kao npr. *Wonder Woman*, već joj je uloga spasiteljice svijeta dodijeljena zahvaljujući vještinama koje je postigla nakon odrastanja u strogom režimu. Filmovi znanstvene fantastike sve više obrađuju tematiku superjunakinja i zlikovki. Jedan od razloga je veća involviranost žena u književnosti znanstvene fantastike tijekom kraja 20.stoljeća, što je rezultiralo znatnoj promjeni žanra.³¹ *Black Widow* normalizira ranjivost i humanost. Ona nije savršena i ne posjeduje sve vrline koje priliče jednoj superjunakinji, ali je upravo zato puno bliža publici, koja se s njom može lakše poistovjetiti nego s bilo kojom drugom heroinom do sada.

12. ŠTO MUŠKARCI ŽELE

Posljednji film koji ću analizirati je „*Što muškarci žele*“ (2019). Ova romantična komedija razlikuje se od prethodno analiziranih filmova jer glavna protagonistica naglašava svoju seksualnost, što nije bio slučaj kod ostalih glavnih akterica. Također, Ali Davis za razliku od dosad spomenutih glavnih protagonistica nema izražene fizičke muške karakteristike, već vrednuje klasični i sofisticirani ženski stil odijevanja i šminkanja. Unatoč tome, njezin psihološki profil u potpunosti preuzima tipične karakterne osobine suvremenog muškarca. Ona je totalni radoholičar, pokazuje dominaciju nad svim muškarcima u svojoj okolini, često ih omalovažava i objektivizira. Doživljava ih kao prijetnju i konkurenciju, a njezin privatan život prikazan je kroz stereotipizaciju poslovnog dominantnog muškarca, koji ne pristaje na nikakvu emotivnu obavezu. U uvodnim scenama filma vidimo kako u sportskoj tvrtki u kojoj je zaposlena gotovo da i nema žena, a njezin šef se svima obraća u muškom rodu. Ova dominacija muške energije indirektno nam sugerira kako je Ali bila primorana potisnuti svoju žensku stranu kako bi mogla postati uspješna. Nadalje, intenzivno trenira, otac joj je boksački trener i s njim ima odnos koji više slični na odnos oca i sina, a ne oca i kćeri. Ali voli partijati, nalazi muškarce za jednu noć, vozi brzi sportski auto, pije pivu i igra poker. Sve te pojedinosti upućuju na maskulinizaciju glavnog lika, a život joj se počinje mijenjati tek kada

³¹ Maskalan, A. (2006). Žene i znanstvena fantastika: analiza britanske i američke ZF-književnosti. *Sociologija i prostor*, 44 (174 (4)), 461-483. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/94062,481>

počinje čuti misli muškaraca oko sebe. Njezine ženske prijateljice smatraju kako se Ali ne može emotivno povezati s muškarcima i zbog toga posjećuju vidovnjakinju, koja ju natjera da popije čaj zbog kojeg će joj se život promijeniti. Iako u očaju, Ali iskoristi dane sposobnosti u svoju korist, i u novim okolnostima uspijeva ugovoriti novi unosan posao. Napokon dočeka da joj svi njezini muški kolege aplaudiraju na zasluženom promaknuću, međutim ona ga odbija i daje otkaz. Unatoč svemu što je žrtvovala, shvaća kako će steći samopoštovanje jedino ako ga prestane tražiti od muškaraca. Zaključno, film kroz šaljivi narativ opisuje izazove mladih, poduzetnih žena, koje pokušavaju zadovoljiti standarde kapitalističkog društva, a pritom razvijaju strah od obaveza i emotivnosti jer se takve vrijednosti u suvremenom društvu nerijetko predstavljaju kao slabosti. Zbog toga su primorane ponašati se poput muškaraca, što rezultira njihovoj maskulinizaciji.

13. MASKULINIZACIJA U SUVREMENOM DRUŠTVU

Prema dosadašnjoj analizi ovoga rada možemo zaključiti kako je maskulinizacija žena često prisutna pojava u suvremenom društvu. Popularna kultura reprezentira ženske likove u kinematografiji zrcaleći dominantne društvene strukture. Moderna žena pred sobom ima mogućnost izbora, ali i veliku odgovornost s obzirom na to da se od nje suptilno očekuje da bude jednako uspješna kako na poslovnom planu, tako i u privatnom životu. Analizirajući filmove različitih žanrova suvremenog vremena, možemo ustvrditi da je neovisno o tome portretira li se glavni ženski lik kao fiktivna superjunakinja ili obična djevojka iz predgrađa, maskulinizacija ženskih likova u popularnom Hollywoodskom filmu posljedica društvene potrebe za ženskim *empowerment*-om, koji se sve više potiče u modernom društvu. Dok feminizam nije intervenirao u stvaranju revolucionarnih promjena u životima žena diljem svijeta, ženska reprezentacija u popularnom Hollywoodskom filmu bila je ograničena uvjetima nametnutim patrijarhalnom tradicijom, te je dopuštala vrlo malo eksperimentiranja u stvaranju različitih ženskih profila. Veliki preokret događa se kada ženina pojava više nije nužno glavni atribut koji donosi popularnost Hollywoodskom filmu. Danas, žene imaju neopisivu potrebu iskazati svaki dio svoje osobnosti zbog stoljeća seksualne represije koja se vršila nad njima. Čini se kako taj *empowerment* ne potiče isticanje ženskih osobina, već je naglasak isključivo na muškim. Jaki ženski karakteri, koji ne pokazuju samo mentalnu jačinu već posjeduju nadljudsku fizičku snagu, postaju dominantna shema kojom se koriste suvremeni redatelji i producenti Hollywoodskih filmova. Nadalje, ono što

možemo zaključiti je da suvremeno društvo potiče žensku emancipaciju, propagira razne *empowerment-e*, no još uvijek sve to čini u svrhu muške validacije. Poticanje jednakosti žena i muškaraca kao takve postoji, ali upravo taj specifični profil koji sve češće vidamo u popularnoj kulturi upućuje da žene traže mušku potvrdu za jednakost i to postižu poprimanjem maskuliniteta, kako bi u potpunosti mogle parirati muškoj populaciji. Poprimanje maskuliniteta podrazumijeva potiskivanje ženskosti, što opet ne znači potpunu jednakost s muškarcima. Dakle, u izazovima današnjice žene postaju sve sličnije muškarcima u poslovnom, političkom i društvenom životu, no i dalje se od njih zahtijeva da zadovoljavaju društvene norme poput osnivanja obitelji, udaje, brige za djecu ili obavljanja kućanskih poslova. Drugim riječima, kako bi žena bila prihvaćena i uspješna, mora posjedovati i muške i ženske sposobnosti, koje su uvjetovane maskulinim kriterijima kompeticije. Žene su primorane posjedovati muške i ženske atribute, dok muškarci ostaju u konstanti svojih osobina, pa unatoč prividnim jednakim pravima i emancipaciji i dalje nemamo kvalitetnu jednakost. Feminizam je intervenirao u rušenju postavljenih barijera u kojima su žene do prije nekoliko desetljeća bile podređene, seksualizirane i objektivizirane u svakom smislu. Posljedica takvog ekstrema stvorila je novi ekstrem, gdje su žene u bijegu od standardnih predrasuda primorane sličiti muškarcima u svakom segmentu. Suvremeni feminizam sada ima novu zadaću, a to je normalizirati jednakost žena u odnosu na muškarce bez potrebe stvaranja muških karakteristika. Također, unutar feminizma dolazi do nesuglasica oko određenih ideologija jer svaka žena na svoj način tumači feministička uvjerenja, koja se razlikuju od osobe do osobe. Feminizam nam je donio pravo na izbor, što ne znači nužno da će svaka žena poželjeti biti emancipirana i slijediti trendove koji ne uključuju vrednovanje tradicionalnih patrijarhalnih vrijednosti. Ono što mijenja ovakav pristup je društveno prihvaćanje transeksualnosti i homoseksualnosti na globalnoj razini. Maskulinizacija je dominantna društvena i rodna norma, no pojavom drugačije maskulinizacije poput npr. gay maskulinizacije, mijenja se ustaljena definicija ovoga pojma.³² Drugim riječima, „omekšana“ maskulinizacija kod transeksualnih i homoseksualnih osoba otvara prostor za pojavu feminiteta u društvu, koji onda pomaže i ženama u ponovnom prihvaćanju njihove ženskosti. Feminitet i maskulinitet nisu dio bioloških predispozicija spola, već se izrađuju društvenim normama i obrascima ponašanja.³³ Normaliziranje ovih pojmova ruši stoljetno ustaljenu patrijarhalnu društvenu strukturu. Također, osviješćivanje o

³² Storey J, *Kulturalna teorija i popularna kultura: Uvod, 7.izdanje* Routledge, London,2015,166 (Vlastiti prijevod)

³³ Storey J, *Kulturalna teorija i popularna kultura: Uvod, 7.izdanje* Routledge, London,2015,168 (Vlastiti prijevod)

prisutnosti različitih seksualnih orijentacija, mijenja dosadašnje striktno poimanje muških i ženskih sposobnosti kod svakog pojedinca. Postojanje transseksualnosti i homoseksualnosti u društvu potiče odmak od striktnog definiranja muških i ženskih karakteristika. Inzistiranje na posjedovanju isključivo muških ili ženskih osobina koje zahtjeva patrijarhalno društvo, ograničavalo je mnoge individue da se u potpunosti izraze i prihvate sve dijelove svoje osobnosti. Zato, sve veće prihvaćanje roda kao kategorije koja ne treba nužno posjedovati ili muški ili ženski identitet omogućuje svim marginaliziranim skupinama da se identificiraju kako god žele. Ovakve pozitivne promjene udaljavaju nas od ustaljenih društvenih i kulturnih normi, koje su do sada zahtijevale da se uvjetovano ponašamo ovisno o našem spolu, koji nam je dodijeljen na temelju bioloških fizičkih karakteristika. Uvažavanje drugačijih životnih izbora i radnji neovisno o spolu i rodu stvara novo društvo, koje sve manje mora zadovoljavati kriterije nastale kao posljedica stoljetne patrijarhalne tradicije. Normalizacija transseksualnosti i homoseksualnosti u popularnoj kulturi prikazana je primarno kroz žensko prihvaćanje i odobravanje pripadnika navedenih podređenih skupina. Čini se kako je ženama lakše suosjećati i identificirati se sa transseksualcima ili homoseksualcima jer poput njih, one su također u vječitoj borbi oko društveno prihvatljivih postupaka primjerenih za njihov spol, odnosno rod. S druge strane, neki muškarci nailaze na poteškoće u shvaćanju pripadnika LGBT zajednice zato što im to izaziva nelagodu zbog straha da će se preispitivati njihova vlastita muškost. Takav obrazac ponašanja vidimo i u popularnoj kulturi, odnosno u popularnom Hollywoodskom filmu. Iako postoji sve više filmova u kojima se pripadnici LGBT zajednice uključuju kao ravnopravni sudionici društva, još uvijek nije dovoljno izražena njihova validacija od strane heteroseksualnih muškaraca. Ono što svakako obećava je sve veća normalizacija LGBT tematike u popularnom Hollywoodskom filmu. Doduše, takvi likovi uglavnom portretiraju neku od sporednih uloga, no normaliziraju se u narativima različitih žanrova. Takav primjer vidimo u pustolovnom filmu *Jungle Cruise* (2021.) redatelja Jaume Collet – Serra. Adaptirao ga je Disney što znači da je film primarno namijenjen za djecu. Uz glavnog lika Franka kojeg je utjelovio glumac Dwayne Johnson poznatiji kao *The Rock*, našao se i sporedni lik MacGregor, koji je homoseksualac. Njihovo prijateljstvo odličan je primjer normalizacije muškoga prijateljstva između fizički dominantnijeg, maskuliniziranog lika i homoseksualca koji se tako javno deklarirao. Također, pojavljivanje ovakvog sadržaja u filmu koji je po svojoj tematici najviše kreiran za dječju publiku nam govori da društvo počinje uviđati važnost isticanja razlika među rodovima već od najranije dobi i kako to prestaje biti tabu tema. Kao što je već i prije

konstatirano, popularna kultura je kultura koja je namijenjena velikom broju ljudi. Popularni Hollywoodski filmovi ostavljaju veliki utjecaj na svoju publiku, te su konstruirani da privuku pažnju gledatelja koji nesvjesno upija viđene obrasce ponašanja. S time, inzistiranje na toleranciji različitih vrsti maskuliniteta i feminiteta omogućit će lakše prihvaćanje drugačijih reprezentacija likova u popularnim filmovima.

ZAKLJUČAK

Zaključno, popularni Hollywoodski film i u današnje vrijeme ima enormni utjecaj na svoju publiku. Pomoću različitih primjera istaknuto je na koje načine je Hollywood uspio prezentirati ženu kroz film, te koji su sve utjecaji iz javne sfere to uzrokovali. Kako se mijenjao pristup prema ženama u društvu, tako se mijenjala i njihova reprezentacija u filmskoj industriji. Popularni filmovi 20.stoljeća zastupali su tradicionalne patrijarhalne vrijednosti, u kojima su se uglavnom isticali ženini fizički atributi, žena se često objektivizirala, te nije imala značajne poduhvate u radnji poput superjunakinja u suvremenom filmu. Žene su razvojem feminizma i stjecanjem jednakih prava, utjecale na veću involviranost ženskih likova u popularnoj kulturi, pa tako i u kinematografiji. Suvremeno doba stvara jedan novi arhetip žene, koja zadovoljava sve uvjete modernosti. Ti uvjeti odnose se primarno na fizičku pojavu. Žena više nema univerzalan stil oblačenja, ona je fizički snažna, često trenira istim intenzitetom poput muškarca, ima mišiće i njezini atributi više nisu u prvom planu. Nadalje, potiskuje svoju emotivnost, nema pretjeranih ambicija za stvaranje obiteljskog života.

LITERATURA

1. *Maskulinizacija*, Proleksis enciklopedija online, objavljeno: 22. lipnja 2012. preuzeto sa: <https://proleksis.lzmk.hr/36598/>
2. Guyton C.A.&Hall E.J, *Medicinska fiziologija 13.izdanje*, medicinska naklada, Zagreb, 2017., 1090
3. Moir A.&Jessel D. *Muški spol Ženski spol*, Zagreb: Tisak Izvori 2001.,24
4. Lukaš, M. i Puhanić, L. (2020). Suvremene uloge žene u obitelji iz perspektive studenata istočne Hrvatske. *Nova prisutnost*, XVIII (2), 295-310. 296
5. Lav E., Buđenje ženske energije, časopis Suvremena žena, 5.rujna 2019., preuzeto sa: <https://www.suvremenazena.hr/budjenje-zenske-energije/>
6. Storey J, *Kulturalna teorija i popularna kultura: Uvod*, 7.izdanje Routledge, London,2015, 5(Vlastiti prijevod)
7. Fiske J., *Popularna kultura*, Clio, Beograd,2001.,12
8. Vojković S., *Filmski medij kao (trans) kulturalni spektakl: Hollywood,Europa, Azija*, HFS, Zagreb, 2008., 14
9. Mainon D. &Ursini J., *Femme fatale: cinema's most unforgettable lethal ladies*, Limelight Editions,2009., 15
10. Steinem G., *Marilyn: Norma Jeane*,Open Road Integrated Media, New York, 2013, 16
11. Mihaljević, D. (2016). FEMINIZAM – ŠTO JE OSTVARIO?. *Mostariensia*, 20 (1-2), 149-169.,153 Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/170904>
12. Greene R.&Mohamad Silem K., „Quentin tarantino i filozofija, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, srpanj 2010.,193
13. Bartoluci, S. i Baršić, M. (2020). "Još si i lijepa i igraš nogomet?": rodna (ne)ravnopravnost i nogomet/futsal. *Studia ethnologica Croatica*, 32 (1), 97-126. <https://doi.org/10.17234/SEC.32.8>, 97

14. Polo S., Black widow happened at the only time Marvel was capable of making it, Polygon, 13.7.2021., preuzeto sa: <https://www.polygon.com/22574448/black-widow-movie-history-scarlett-johansson-kevin-feige>(prijevod vlastiti)
15. Mainon D.&Ursini J., *The Modern Amazons Warrior Women On-screen*, Limelight editions, New Jersey, 2006.,4
16. Stam R., *Teorija Filma:Uvod*, Disput, Zagreb, 2019., 151
17. Stacey J., *Star gazing: Hollywood cinema and female spectatorship*, Routledge, 1994, 9
18. Mulvey, L. Visual Pleasure and Narrative Cinema. *Film Theory and Criticism: Introductory Readings*. Eds. Braudy Leo, Cohen Marshall. New York: Oxford UP, 1999: 833- 844
19. Cerjan-Letica, G. (1985). Feministički pokret – organizacija, oblici i sadržaj borbe. *Revija za sociologiju*, 15 (3-4), 167-182. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/155771>, 167
20. Volarević, M. (2012). Novi feminizam i kulturalna promocija žene majke-radnice. *Obnovljeni Život*, 67. (2.), 223-236. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/79583,224>
21. Planinić, M. i Ljubičić, R. (2020). ŽENE U SPORTU – RODNA RAVNOPRAVNOST U SPORTU, MEDIJIMA I SPORTSKIM ODNOSIMA S JAVNOŠĆU.*Mostariensia*,24(1),133-153.Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/251948,136>
22. Maskalan, A. (2006). Žene i znanstvena fantastika: analiza britanske i američke ZF-književnosti. *Sociologija i prostor*, 44 (174 (4)), 461-483. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/94062,481>
23. Maskalan, A. (2019). Sporting the Glass Jaw: Views on Women in Sports. *Synthesis philosophica*, 34 (2), 285-300. <https://doi.org/10.21464/sp34204>, 291
24. Grdešić M., *Mala Revolucionarka Zagorka, feminizam i popularna kultura*, Centar za ženske studije, Zagreb, 2009., 196.